Anonymizované znenie

Vec C-776/21

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

15. december 2021

Vnútroštátny súd:

Amtsgericht Düsseldorf

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

8. december 2021

Žalobca:

EV

Žalovaná:

Alltours Flugreisen GmbH

PRACOVNÝ DOKUMENT

[*omissis*]

Amtsgericht Düsseldorf

(Okresný súd Düsseldorf, Nemecko)

Uznesenie

V právnom spore
EV proti Alltours Flugreisen GmbH

[*omissis*]

Súdnemu dvoru Európskej únie sa v súlade s článkom 267 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v znení z 9. mája 2008 naposledy zmeneného článkom 2 rozhodnutia o zmene a doplnení č. 2012/419/EÚ z 11. júla 2012 (Ú. v. EÚ L 204, 2012, s. 131) predkladá návrh na začatie prejudiciálneho konania o nižšie uvedených otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie:

1. Postačuje z hľadiska vzniku neodvrátiteľných mimoriadnych okolností v mieste cestovnej destinácie v zmysle článku 12 ods. 2 prvej vety smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a (ďalej len „smernica o balíkoch cestovných služieb“), aby špecializovaný orgán zriadený na vnútroštátnom území na účely ochrany pred nákazlivými chorobami zaradil cieľovú cestovnú destináciu medzi rizikové oblasti a zároveň v domovskom štáte neboli splnené podmienky pre zaradenie územia medzi rizikové oblasti?

2. Musí byť cestujúci v okamihu odstúpenia od poskytnutia balíka cestovných služieb v zmysle článku 12 ods. 2 prvej vety smernice o balíkoch cestovných služieb schopný predpovedať, že v mieste cestovnej destinácie alebo v jej bezprostrednej blízkosti nastanú v deň odchodu alebo v čase cesty značné problémy?

3. Musí k odstúpeniu dôjsť krátko pred cestou alebo možno vyhlásenie o odstúpení uskutočniť kedykoľvek v období medzi rezerváciou zájazdu a začiatkom cesty, ak v čase odstúpenia od zmluvy nechýbali akékoľvek skutočnosti, ktoré by odôvodňovali možnosť vzniku mimoriadnej okolnosti?

<u>Odôvodnenie</u>

I.

Anonymizované znenie

PRACOVNÝ DOKUMENT

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa podáva v rámci právneho sporu, ktorý sa týka týchto skutkových okolností:

2 Žalobca si u žalovanej pre seba a pre svoju manželku zarezervoval balík cestovných služieb do Antálie v Turecku v období od 3. júna 2021 do 16. júna 2021 za cenu 2.108,00 eur. Na základe faktúry žalovanej zaplatil žalobca sumu vo výške 648,00 eur.

3 Listom z 10. marca 2021 odstúpil žalobca od zmluvy týkajúcej sa zarezervovaného balíka cestovných služieb a žiadal o vrátenie zaplatenej sumy 648 eur. Odstúpenie odôvodnil žalobca cestovnými varovaniami príslušného orgánu, ktoré existovali v čase odstúpenia od zmluvy. V čase plánovanej cesty síce už nebolo vydané nijaké cestovné varovanie príslušného orgánu, avšak Robert Koch – Institut (Inštitút Róberta Kocha, Nemecko) ako zodpovedný orgán za odhaľovanie, prevenciu a boj proti nákazlivým a nenákazlivým chorobám na území Nemecka v zmysle § 2 ods. 3 bodom 1 BGA-Nachfolgegesetzes (zákon o nástupníckych inštitúciách Spolkového úradu zdravotníctva) zaradil cieľovú krajinu medzi rizikové oblasti.

4 Žalobca podal na vnútroštátny Amtsgericht Düsseldorf (Okresný súd Düsseldorf) ako prvostupňový súd, žalobu proti žalovanej o zaplatenie sumy 648,00 eur spolu s úrokmi vo výške 5 percentuálnych bodov nad základnou úrokovou sadzbou Európskej centrálnej banky platnou 10. apríla 2021, ako aj o náhradu, prípadne o oslobodenie od nákladov na uplatnenie práva v predsúdnom konaní prostredníctvom procesného splnomocnenca vo výške 159,94 eura.

5 Žalovaná navrhla žalobu zamietnuť. Namietla započítanie s jej nárokom na stornovací poplatok z dôvodu odstúpenia od zmluvy podľa § 651h ods. 1 tretej vety v spojení s odsekom 2 Bürgerliche Gesetzbuch (Občiansky zákonník), ktorý v zmysle všeobecných obchodných podmienok v čase odstúpenia od zmluvy predstavoval 25% ceny cesty a teda prevyšoval žalobnú pohľadávku. Žalobca sa domnieva, že žalovaná nemôže ani napriek odstúpeniu od zmluvy požadovať zaplatenie náhrady, pretože v mieste cestovnej destinácie existovali neodvrátiteľné mimoriadne okolnosti v zmysle § 651h ods. 3 Občianskeho zákonníka, konkrétne závažné ohrozenie zdravia spôsobené pandémiou Covid 19.

6 Ustanovenie § 651 h Občianskeho zákonníka, ktorým bol prebratý článok 12 smernice o balíkoch cestovných služieb, a ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2018 vo svojich odsekoch 1 až 3 stanovuje:

7 *„(1) Pred začiatkom cesty má cestujúci právo odstúpiť od zmluvy. Ak cestujúci odstúpi od zmluvy, stráca organizátor cesty nárok na dohodnutú cenu cesty. Organizátor cesty však môže požadovať primeranú náhradu škody.*

8 *(2) V zmluve možno aj prostredníctvom vopred definovaných zmluvných podmienok upraviť primeranú paušálnu náhradu, ktorá sa posúdi na základe nasledujúcich kritérií:*

Anonymizované znenie

PRACOVNÝ DOKUMENT

9 *1. Obdobie medzi vyhlásením o odstúpení od zmluvy a začiatkom cesty,*

10 *2. predpokladaná úspora nákladov organizátora cesty a*

11 *3.predpokladaný zisk dosiahnutý z náhradného využitia cestovných služieb.*

12 *Ak zmluva neupravuje paušálnu náhradu, určí sa výška náhrady podľa ceny cesty po odpočítaní výšky ušetrených nákladov organizátora cesty, ako aj po odpočítaní toho, čo organizátor získa prostredníctvom náhradného využitia cestovných služieb. Organizátor zájazdu je na žiadosť cestujúceho povinný odôvodniť výšku náhrady.*

13 *(3) Odchylne od odseku 1 tretej vety nemôže organizátor zájazdu požadovať náhradu škody, ak v miestne určenia alebo v jeho bezprostrednej blízkosti nastanú neodvrátiteľné mimoriadne okolnosti, ktoré významne sťažujú poskytnutie balíka cestovných služieb alebo prepravu osôb do miesta určenia. Okolnosti sú neodvrátiteľné a mimoriadne v zmysle tejto podkapitoly, ak zmluvná strana, ktorá sa na ne odvoláva, nemôže ovplyvniť, a ktorých dôsledkom nemôže zabrániť, ani keby prijala všetky primerané opatrenia.*“

II.

14 Pre rozhodnutie v právnom spore je rozhodujúce, aké požiadavky kladie článok 12 ods. 2 smernice o balíkoch cestovných služieb v prípade celosvetovej pandémie na neodvrátiteľné mimoriadne okolnosti a či predpokladá výklad § 651 h ods. 3 Občianskeho zákonníka v tom zmysle, že odstúpenie bez zaplatenia stornovacieho poplatku je možné vždy vtedy, ak v čase cesty nastali neodvrátiteľné, mimoriadne okolnosti v zmysle článku 12 ods. 2 prvej vety smernice o balíkoch cestovných služieb a to nezávisle od toho, či v čase odstúpenia od zmluvy bolo možné predpokladať, že takéto okolnosti nastanú, ako aj bez ohľadu na dobu, ktorá uplynula medzi vznikom takýchto okolností a časom zájazdu. Vnútroštátny súd sa prikláňa k tomuto názoru a odchyľuje sa tak od doposiaľ prevládajúceho názoru zastávaného vo vnútroštátnej judikatúre.

1.

15 Požiadavky, ktoré § 652 h ods. 3 prvá veta Občianskeho zákonníka a článok 12 ods. 2 prvá veta smernice o balíkoch cestovných služieb kladú na neodvrátiteľné mimoriadne okolnosti, sú v okamihu plánovanej cesty podľa názoru vnútroštátneho súdu splnené, pretože v čase plánovanej cesty v porovnaní so situáciou v domovskom štáte existovalo omnoho vyššie riziko ochorenia a takéto riziko postačuje pre uplatnenie predpokladu o existencii mimoriadnych okolností. O značné problémy ide v zmysle vnútroštátneho výkladu najmä v tom prípade, ak je dotknutá osobná bezpečnosť cestujúceho. V prípade celosvetovej pandémie, ktorá ohrozuje zdravie ľudí, spadá do pôsobnosti tohto pojmu mimoriadne okolnosti len taká situácia, v prípade ktorej je nebezpečenstvo ochorenia

Anonymizované znenie

PRACOVNÝ DOKUMENT

v cieľovom mieste a na miestach, cez ktoré je potrebné prechádzať, podstatne vyššie ako v domovskom štáte [*omissis*] [Odkazy na literatúru].

16 V období, keď sa mala cesta uskutočniť, sa priemerný 7-dňový kvocient výskytu ochorenia na 100 000 obyvateľov v Spolkovej krajine Hessensko, kde sa nachádza bydlisko a obvyklé miesto pobytu žalobcu, pohyboval na úrovni 25,4. Táto hodnota pritom vyplýva z neustále klesajúceho kvocientu výskytu medzi 41 a 16 (zdroj: Inštitút Róberta Kocha). V rovnakom období sa priemerný 7-dňový kvocient výskytu v Turecku nachádzal na úrovni hodnoty 52,1, pričom aj tento kvocient vyplýva z celkovo klesajúceho kvocientu výskytu v rozmedzí od 61,2 a 49,6 (zdroj: https://www.corona-in-zahlen.de/weltweit/türkei/). Hodnota kvocientu výskytu v cestovnej destinácii žalobcu bola teda o takmer 30 zaregistrovaných osôb nakazených SARS-CoV2 na 100 000 obyvateľov v rozmedzí 7 dní vyššia, ako v domovskej krajine. To predstavuje viac ako dvojnásobok kvocientu výskytu ochorenia v porovnaní s domovskou krajinou žalobcu. Zároveň zaradil nemecký Inštitút Róberta Kocha Turecko v čase cesty ako rizikovú oblasť, pretože 7-dňový kvocient výskytu na 100 000 obyvateľov presahoval aj naďalej v priemere hodnotu 50. Zodpovedný orgán preto v čase zájazdu v súvislosti s Tureckom uviedol:

17 „*Rozšírenie COVID-19 aj naďalej vedie k obmedzeniam v medzinárodnej vzdušnej a cestnej doprave, ako aj k obmedzeniam v živote verejnosti. Neodporúča sa uskutočňovať iné, ako nevyhnutné turistické cesty na celé územie Turecka. …*

18 *Turecko je vážne zasiahnuté vírusom COVID-19. Celé územie Turecka sa zaradzuje medzi rizikové oblasti.*“

19 V prípade takéhoto cestovného varovania v zmysle vlastného vyjadrenia zodpovedného orgánu síce nejde o zákaz cestovania, avšak predstavuje naliehavú výzvu zdržať sa takýchto nadbytočných ciest. Existuje zvýšené riziko v porovnaní s domovskou krajinou a teda ide o neodvrátiteľnú mimoriadnu okolnosť. Od cestujúceho podľa názoru vnútroštátneho súdu nemožno spravodlivo požadovať, aby vycestoval do cestovnej destinácie, ktorú zodpovedný vnútroštátny orgán zaradil medzi rizikovú oblasť z dôvodu vážneho ochorenia, kým v domovskej krajine neboli splnené podmienky pre takéto zaradenie.

2.

20 Žalobca však v čase odstúpenia od zmluvy ešte nemohol predpokladať, že v okamihu cesty nastane mimoriadna okolnosť odôvodňujúca odstúpenie od zmluvy bez povinnosti zaplatiť náhradu. V čase odstúpenia od zmluvy žalobcom sa 7-dňový kvocient výskytu na celom území Nemecka pohyboval na úrovni 65, v Hessensku 69 a v Turecku na úrovni 100. K odstúpeniu od zmluvy došlo v marci, pričom cesta sa mala uskutočniť v júni. S ohľadom na predchádzajúce skúsenosti bolo s ohľadom na teplejšie počasie možné očakávať pokles kvocientu výskytu, ku ktorému v zmysle vyššie uvedených skutočností aj skutočne došlo, avšak vo vzťahu k domovskému štátu nedosiahol taký rozsah, ktorý by

Anonymizované znenie

PRACOVNÝ DOKUMENT

odôvodňoval zrušenie zaradenia ako rizikovej krajiny a teda zánik zvýšeného rizika v porovnaní s domovským štátom.

21 Miera závažnosti ohrozenia v zmysle § 651 ods. 3 Občianskeho zákonníka sa podľa Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) nedosiahne v prípade, ak v okamihu odstúpenia od zmluvy s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho jednotlivého prípadu možno s určitou mierou pravdepodobnosti v čase príchodu resp. v priebehu cesty počítať so zdravotnými rizikami. V tejto súvislosti sa z pohľadu cestujúceho nevyžaduje, aby bolo vysoko pravdepodobné, že sa takéto riziko naplní, ale stačí, aby existovala „značná pravdepodobnosť“ v rozsahu 25 % [*omissis*] [odkaz na literatúru]. Cestujúci sa preto musí rozhodnúť na základe predpovedí. Ak však cestujúci v čase odstúpenia od zmluvy nemôže prinajmenšom v rozsahu 25% predpokladať, že v dovolenkovej destinácii vznikne riziko závažného narušenia, nie je relevantné, či sa takéto riziko neskôr v priebehu cesty skutočne naplní. V tomto ohľade sa prihliada výlučne na okamih odstúpenia, a teda cestujúci je aj naďalej povinný zaplatiť náhradu [*omissis*] [Odkazy na literatúru]. Nie je stanovená lehota pre odstúpenie. V prípade rozhodnutia na základe prognózy, v prípade ktorého v čase cesty spravidla neexistujú spoľahlivé kritériá vzájomných súvislostí, sa preto na základe obyčaje ustálila lehota najviac v rozsahu štyroch týždňov pred začatím zájazdu *[omissis]* [Odkaz na literatúru], [AG Düsseldorf (Okresný súd Düsseldorf) rozsudok z 8. februára 2021 – 37 C 471/20, AG Hannover (Okresný súd Hannover, Nemecko), rozsudok z 23 apríla 2021 – 539 C 12352/20)], pričom aj odstúpenie od zmluvy v lehote šiestich týždňov pred začiatkom cesty bolo posúdené ako odstúpenie krátko pred cestou [AG Aschaffenburg (Okresný súd Aschaffenburg, Nemecko), rozsudok z 18. januára 2021, 126 C 1267/20]. Keďže vecne odôvodnené rozhodnutie založené na prognóze v čase odstúpenia od zmluvy takmer tri mesiace pred začiatkom cesty s ohľadom na nedostatok vedomostí o ďalšom vývoji pandémie nebolo možné prijať, bolo by žalobu na základe výkladu §651 h ods. 3 Občianskeho zákonníka potrebné zamietnuť, pretože žalovaná mala právo započítať si svoju vzájomnú pohľadávku na zaplatenie primeranej náhrady za odstúpenie od cestovnej zmluvy.

III.

22 Súd rozhodujúci vo veci samej má pochybnosti o tom, či je vnútroštátny výklad § 651h ods. 3 Občianskeho zákonníka s ohľadom na požiadavku možnosti uskutočnenia predpovede a s tým súvisiacej lehoty na odstúpenie, v súlade s právom Únie. Článok 12 ods. 2 smernice o balíku cestovných služieb pripúšťa odstúpenie od zmluvy bez povinnosti zaplatiť stornovací poplatok v prípade, „keď v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti nastanú neodvrátiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka cestovných služieb alebo ktoré významne ovplyvnia prepravu cestujúcich do destinácie.“

23 Zo znenia tohto ustanovenia nevyplýva, že možnosť predpovedať vznik mimoriadnej okolnosti musí existovať už v čase odstúpenia od zmluvy. Takýto

Anonymizované znenie

PRACOVNÝ DOKUMENT

záver predovšetkým nemožno vyvodiť z odôvodnenia 31 smernice o balíkoch cestovných služieb. Smernicu možno v tomto ohľade chápať len v tom zmysle, že pre posúdenie značných problémov, je rozhodujúca skutočná situácia v okamihu začatia cesty, resp. v priebehu cesty. V prvej vete odôvodnenia 31 smernice o balíkoch cestovných služieb sa uvádza, že cestujúci by takisto mal mať možnosť ukončiť zmluvu „kedykoľvek“ pred začiatkom poskytovania balíka cestovných služieb. Táto formulácia sa síce už v druhej vete tohto odôvodnenia neuvádza, avšak zo systematického výkladu oboch viet tohto odôvodnenia možno vyvodiť záver, že táto formulácia sa má vzťahovať aj na druhú vetu. Okrem toho sa článok 12 ods. 2 smernice o balíkoch cestovných služieb odvoláva na odsek 1, ktorý upravuje možnosť odstúpiť od zmluvy vrátane stornovacieho poplatku. Toto ustanovenie by pritom s ohľadom na jeho znenie bolo možné vykladať tak, že na prvý odsek sa v celom rozsahu neprihliadne, a teda ani na právnu úpravu odstúpenia, ktoré možno uskutočniť „kedykoľvek“. Význam a účel článku 12 ods. 2 smernice o paušálnych službách však spočíva práve v potrebe upraviť výnimku z odseku 1 týkajúcu sa povinnosti cestujúceho zaplatiť náhradu. Okrem toho by uplatnenie takéhoto výkladu aj na možnosť predpovede alebo lehotu pre odstúpenie od zmluvy odporovalo zmyslu a účelu tohto ustanovenia.

24 Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) odvodzuje svoj normatívny výklad na účely odôvodnenia možnosti predpovede cestujúceho v čase odstúpenia od zmluvy z vyššie uvedených záverov týkajúcich sa § 651 j ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení platnom 31. decembra 2001, ktorý upravoval možnosť výpovede v prípade, ak bola cesta v dôsledku pôsobenia nepredvídateľnej vyššej moci podstatne sťažená, ohrozená alebo narušená. Vo svojom rozsudku Hurrikan (BGH X ZR 147/01) Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) v súvislosti s § 651 j ods. 1 Občianskeho zákonníka rozhodol, že v čase odstúpenia od zmluvy musí byť s „vysokou pravdepodobnosťou“ možné očakávať vznik cestovného rizika. Predchádzajúca právna úprava § 651 j Občianskeho zákonníka je v súčasnosti zahrnutá do §651 h Občianskeho zákonníka. Navyše sa prijatie nového § 651h Občianskeho zákonníka spájalo aj s prebratím smernice o balíkoch cestovných služieb (pozri tlačové správy Bundestag (Dolná komora parlamentu, Nemecko) 18/10822). V tomto ohľade prebratý článok 12 ods. 2 smernice o balíkoch cestovných služieb odchylne od § 651 j ods. 1 Občianskeho zákonníka platného do 31. decembra 2001, nijakým spôsobom neodkazuje na „ohrozenie“ poskytovania balíka cestovných služieb alebo cestujúceho. O ohrozenie ide v tom prípade, ak skutkové okolnosti v prípade nerušeného priebehu okolností s dostatočnou pravdepodobnosťou privodia vznik škody. V zmysle tejto definície možno v tomto ohľade dospieť k záveru o narušení už len v rámci predpovede. Na rozdiel od narušenia však značné problémy v mieste cesty nemožno predpovedať. Takéto problémy možno posúdiť až na základe skutočných okolností. Požiadavka predpovede cestujúceho alebo krátkeho časového odstupu vo vzťahu k okamihu uskutočnenia cesty preto v zmysle uvedeného názoru odporuje zneniu, zmyslu a účelu článku 12 ods. 2 smernice o balíkoch cestovných služieb [pozri v tomto zmysle aj Landgericht Frankfurt (Krajinský súd Frankfurt, Nemecko), rozsudok z 10. augusta 2021, 24 S 31/21, BeckRS 2021, 23370]. Obmedzenie možnosti odstúpenia od zmluvy bez povinnosti zaplatiť stornovací poplatok s cieľom

Anonymizované znenie

PRACOVNÝ DOKUMENT

zachovania primeranej ochrany spotrebiteľa v zmysle zastávaného názoru a z hľadiska konania v dobrej viere možno považovať za potrebné len v tom prípade, ak vznik mimoriadnych okolností nebolo v čase odstúpenia od zmluvy vôbec možné predvídať, a teda v čase plánovanej cesty nastala náhodná skutočnosť, ktorú v čase odstúpenia od zmluvy nebolo vzhľadom na všetky okolnosti vôbec možné predpokladať. Nejde však o takýto prípad, ak mimoriadna okolnosť spočíva v tom, že sa v cestovnej destinácii rozšíri pandémia, ktorej celosvetové šírenie bolo známe už v čase odstúpenia od zmlúv.

IV.

25 Súdny dvor doposiaľ nerozhodol, aké požiadavky sa majú klásť na neodvrátiteľné mimoriadne okolnosti v zmysle článku 12 ods. 2 prvej vety smernice o balíkoch cestovných služieb v prípade celosvetovej pandémie, či možno od cestujúceho vyžadovať, aby prijal rozhodnutie založené na predpovedi v čase odstúpenia od zmluvy a či a v akom rozsahu možno z hľadiska konania v dobrej viere uplatniť požiadavku maximálnej lehoty počítanej od okamihu odstúpenia od zmluvy po začiatok cesty.

26 [*omissis*] [Prerušenie konania]

[*omissis*]

[*omissis*] [Podpisy]

PRACOVNÝ DOKUMENT

Anonymizované znenie